

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 82/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Dudíťa a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Danielom Tarbajom, Zámocká 525/28, Stropkov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 29Csp/73/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. decembra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29Csp/73/2020. Súčasne navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní vo veci nároku na náhradu trov konania konať a rozhodnúť a priznal im náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa v napadnutom konaní v pozícii žalobcov domáhali proti žalovanej (Poštová banka, a. s.) vydania bezdôvodného obohatenia a určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v zmluve o spotrebiteľskom úvere. Okresný súd rozsudkom z 9. decembra 2020 (v spojení s opravným uznesením z 21. januára 2021) žalobu v časti vydania bezdôvodného obohatenia zamietol (výrok I), určil neprijateľnosť napadnutej zmluvnej podmienky v zmluve o spotrebiteľskom úvere (výrok II), žalovanej priznal proti sťažovateľom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % vo vzťahu k výroku I (výrok

III) a sťažovateľom priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % vo vzťahu k výroku II (výrok IV). Proti výrokom I a III predmetného rozsudku podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove potvrdzujúcim rozsudkom č. k. 17CoCsp/13/2021-119 z 29. júna 2021 (právoplatným a vykonateľným 4. augusta 2021).

3. Okresný súd následne uznesením z 30. decembra 2021 vydaným vyššou súdnou úradníčkou zaviazal žalovanú povinnosťou náhrady trov konania sťažovateľom, a to v časti o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok vo výške 443,14 eur (výrok I) a sťažovateľov povinnosťou spoločne a nerozdielne nahradiť žalovanej trovy konania o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 121,90 eur (výrok II). V rámci odôvodnenia predmetného uznesenia okresný súd v bode 6 uviedol, že *„nakoľko si žalobcovia nevyčíslili trovy konania v časti o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok, súd vychádzal pri zo spisového materiálu, z ktorého vyplýva, že žalovaným vznikli v konaní trovy spočívajúce vo výdavkoch na právne zastupovanie, pričom právnenému zástupcovi patrí tarifná odmena za zastupovanie žalovaného v 1. a 2. rade v súlade s vyhl. č. 655/2004 Z. z.“*. Predmetné rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 1. februára 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uvádzajú, že okresný súd v uznesení vydanom vyššou súdnou úradníčkou rozhodol len o náhrade trov konania za úkony právnej služby, avšak nerozhodol o náhrade trov konania pozostávajúcich z hotových výdavkov (náhrada za stratu času a cestovné), preto podaním z 21. januára 2022 vyčíslili náhradu trov aj v tejto časti, a to za účasť ich právneho zástupcu na pojednávaní konanom 9. decembra 2020, a zaslali ho okresnému súdu. Okresný súd listom zo 17. októbra 2023 (doručeným sťažovateľom toho istého dňa) oznámil, že v napadnutom konaní bolo o náhrade trov konania rozhodnuté uznesením z 30. decembra 2021 právoplatným 1. februára 2022.

5. Podľa názoru sťažovateľov *„vzhľadom na právoplatnosť uznesenia Okresného súdu Prešov zo dňa 30.12.2021 č. k. 29Csp/73/2020-73 platí res iudicata iba čo do vyčíslenia trov za úkony právnej služby v zmysle § 13a Advokátskej tarify, keďže sťažovatelia sťažnosť proti uzneseniu VSÚ ani nepodali, pretože nenamietajú správne rozhodnutie o výške trov právneho zastupovania v časti úkonov právnej služby a aj z dôvodu, že svojou sťažnosťou ani nemohli napadnúť nesprávnosť vyčíslenia výšky trov právneho zastúpenia v časti náhrady za stratu času a cestovného, pretože o tejto časti trov konania nebolo rozhodované. Neexistuje prekážka, ktorá by bránila rozhodnúť o náhrade cestovných výdavkov a o náhrade za premeškany čas, o ktorých doposiaľ rozhodnuté nebolo. Navyiac sa domnievame, že žiadna právna norma neurčuje, že vyčíslenie trov konania musí byť uskutočnené len jedným podaním.“*

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny), práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušením ich základného práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny) a práva na ochranu majetku (čl. 1 dodatkového protokolu) je založená na ich tvrdení,

že okresný súd v napadnutom konaní dosiaľ nerozhodol o nimi uplatnenej náhrade cestovných výdavkov a náhrade za stratu času súvisiacich s účasťou ich právneho zástupcu na pojednávaní 9. decembra 2020. Okresný súd nesprávne považuje uznesenie z 30. decembra 2021 vydané vyššou súdnou úradníčkou za konečné rozhodnutie o trovách konania. Sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu vydanému vyššou súdnou úradníčkou sťažovateľa nepodali.

7. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

8. Právo na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) poskytuje ústava každému právu, ktoré je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené a ktorého sa zákonom ustanoveným postupom možno domáhať na súdnom alebo inom orgáne Slovenskej republiky. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov. Každé konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu alebo inú právnu ochranu (I. ÚS 26/94).

9. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

10. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu nákladov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citel'ne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym vybočením z pravidiel upravujúcich toto konanie, resp. pokiaľ by išlo o svojvôľu, prepiaty formalizmus či celkom nedostatočné odôvodnenie výroku o trovách (napr. II. ÚS 478/2014, I. ÚS 112/2019, IV. ÚS 601/2021).

11. S prihliadnutím na argumentáciu uplatnenú sťažovateľmi v ústavnej sťažnosti ústavný súd dáva do pozornosti, že sa už vo svojej rozhodovacej činnosti vyjadril k rozhodovaniu o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), keď konštatoval, že z predmetného ustanovenia súdu pred rozhodnutím o výške náhrady trov konania nevyplýva povinnosť vyzývať stranu na vyčíslenie trov konania či predloženie pokladov preukazujúcich ich výšku. Okresný súd má povinnosť vyčísliť tie trovy konania, o ktorých objektívne vie, resp. má

povinnosť vyčísliť tie trovy konania, ktorých existencia a výška boli zo spisu v čase rozhodovania jednoznačne zistiteľné (m. m. I. ÚS 483/2022, III. ÚS 191/2020).

12. Ústavný súd dopĺňa, že už samotný gramatický výklad § 262 ods. 2 CSP by mal okresný súd viesť k záveru, že je povinnosťou súdu prvej inštancie vyčísliť trovy konania. Inými slovami, má o výške náhrady rozhodnúť *ex officio* bez toho, aby bola ustanovená zákonná povinnosť sporových strán vyčísliť trovy konania. Keďže poznať zákony neznamena rozumieť len ich slovám, ale predovšetkým ich účelu či zmyslu, možno na účel objasnenia obsahu predmetnej právnej normy doplniť výklad teleologický, v zmysle ktorého strane konania nemožno uprieť nárok na náhradu trov konania z dôvodu, že si ich neuplatnila. Samotný zákonný koncept rozhodovania o výške náhrady trov konania, ako je zakotvený v § 262 ods. 2 CSP, nepochybne predstavuje inštitút, v rámci ktorého môže súd efektívne smerovať konanie k rýchlemu a pritom spravodlivému rozhodnutiu vo veci vyčíslenia trov konania bez neprimeraného zaťažovania strán sporu (čl. 17 CSP; I. ÚS 624/2022).

13. Z obsahu uznesenia okresného súdu vydaného vyššou súdnou úradníčkou je zrejmé (a sťažovatelia to ani nespochybňujú), že okresný súd v čase rozhodovania o výške náhrady trov konania nemal k dispozícii vyčíslenie, doklady preukazujúce výšku trov právneho zastúpenia sťažovateľov (žalobcov) pozostávajúcich z cestovného a náhrady za stratu času. Keďže cestovné a náhrada za stratu času predstavujú také zložky trov konania, ktorých konkrétnu výšku súd nemá možnosť určiť bez aktivity strany, ktorej takéto trovy vznikli, vyššia súdna úradníčka uznesením sťažovateľom priznala náhradu len tých trov konania, ktorých existencia a výška boli zo spisu v čase jej rozhodovania zrejmé, jednoznačne zistiteľné. Sťažovatelia, ako sami uvádzajú, vyčíslenie trov pozostávajúcich z cestovného a náhrady za stratu času a doklady preukazujúce ich výšku predložili okresnému súdu až po vydaní uznesenia vyššou súdnou úradníčkou bez toho, aby proti tomuto uzneseniu podali sťažnosť.

14. Podľa Civilného sporového poriadku rozhoduje súd o náhrade trov konania z úradnej povinnosti, na druhej strane je však potrebné dodať, že uvedené nemožno interpretovať tak, že táto povinnosť súdu je absolútna. Nie je možné v tomto smere opomenúť dispozičnú zásadu, ktorou je ovládané civilné sporové konanie, keď je na strane sporu, aby sama vyvíjala potrebnú aktivitu v záujme docielenia ochrany práv, priznania jej práv súdom v rozsahu, ktorý jej prináleží. Sťažnosť proti rozhodnutiu súdneho úradníka nemôže slúžiť ako prostriedok, ktorým sa má docieľiť náprava, resp. zvrátenie následku skoršej procesnej pasivity strany sporu (III. ÚS 191/2020).

15. Ako už ústavný súd uviedol, cestovné a náhrada za stratu času predstavujú také zložky trov konania, ktorých konkrétnu výšku súd nemá možnosť určiť bez adekvátnej procesnej aktivity strany sporu, ktorej takéto trovy vznikli. Za daného stavu je potrebné, aby strana, ktorá sa domáha priznania náhrady trov konania vo výške, ktorá jej prináleží, riadne a včas, teda ešte pred rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP, predložila súdu všetky potrebné doklady preukazujúce vznik a výšku trov, ktoré nevyplývajú z obsahu spisu (III. ÚS 109/2020). V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné poukázať aj na svoju judikatúru vo vzťahu k podaniu sťažnosti proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom (aj keď v prípade sťažovateľov k uvedenému nedošlo), v zmysle ktorej princípu spravodlivosti i v súčasnosti aktuálnym zákonom, v ktorých medziach sa možno domáhať základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, sa prieči, aby v dôsledku procesnej aktivity

sporovej strany, ktorá sa sťažnosťou podľa § 239 a nasledujúcich CSP domáha nápravy rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka, bola dodatočne na základe podania učeného až v rámci konania o takto podanej sťažnosti priznaná protistrane náhrada trov konania, ktorých výšku táto protistrana opomenula preukázať a náležite vyčísliť pred rozhodovaním vyššieho súdneho úradníka podľa § 262 ods. 2 CSP, a to za stavu, keď okolnosti veci neindikujú, že by protistrane vo včasnom preukázaní a vyčíslení trov bránila objektívna prekážka (m. m. III. ÚS 109/2020).

16. V predmetnom prípade sťažovatelia k dodatočnému vyčísleniu trov konania pozostávajúcich z cestovného a náhrady za stratu času pristúpili až po vydaní uznesenia vydaného vyššou súdnou úradníčkou o vyčíslení trov konania, teda v čase, keď v zmysle už uvedenej judikatúry (vyvracajúcej námietku sťažovateľov o neexistencii prekážky, ktorá by bránila súdu rozhodnúť o náhrade cestovných výdavkov a straty času) nebol už žiaden procesný priestor na ich priznanie. Sťažovatelia mali dostatočný časový priestor na preukázanie a vyčíslenie cestovného a náhrady za stratu času, keďže od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku vo veci samej (4. augusta 2021), ktorým im bol okrem iného priznaný nárok na náhradu trov konania, do rozhodovania vyššej súdnej úradníčky o výške náhrady trov (30. decembra 2021) uplynulo takmer päť mesiacov. Navyše sťažovatelia boli v konaní pred všeobecnými súdmi právne zastúpení advokátom, pričom dodatočne uplatnené trovy pozostávali práve z trov právneho zastúpenia. U advokáta niet dôvodu neuplatniť prezumpciu znalosti právnej úpravy týkajúcej sa náhrady trov konania a odmeny, ktorá mu za poskytnuté služby právnej pomoci prináleží, pričom pri zastupovaní klienta je advokát povinný postupovať s odbornou starostlivosťou, pod ktorou sa okrem iného rozumie to, že dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné [§ 18 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov].

17. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (z novších rozhodnutí napr. I. ÚS 418/2019, ktoré zároveň odkazuje na staršie rozhodnutia I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

18. Na základe uvedeného vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Tento záver sa týka celého postupu okresného súdu vrátane listu uvedeného v bode 4 tohto odôvodnenia, od ktorého sťažovatelia odvíjajú lehotu na podanie ústavnej sťažnosti, ktorý však sám osebe nemôže byť predmetom tohto konania, keďže z neho nevyplývajú žiadne právne účinky. Ústavný súd považoval zmiernenú lehotu za zachovanú, keďže sťažovatelia formulujú svoje námietky v tom smere, že by okresný súd mal o ich dodatočnom podaní ešte rozhodnúť, teda v podstate ako prietah

v konaní (aj keď nie podľa uplatnených referenčných noriem), avšak, ako zo skôr formulovaných záverov vyplýva, neúspešne.

19. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (čl. 11 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd uvádza, že o ich prípadnom porušení by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením. Pretože ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi postupom okresného súdu v napadnutom konaní a porušením základného práva sťažovateľov upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neprichádzala do úvahy ani príčinná súvislosť s namietaným porušením základného práva sťažovateľov zaručených v čl. 20 ods. 1 ústavy (čl. 11 ods. 1 listiny) a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu a vzhľadom na to ústavný súd aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

20. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ich ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu